

Przygotowanie doradców do pracy w opinii kierowników terenowych zespołów doradztwa

1. Wstęp

Po ponad sześciu latach przynależności Polski do Unii Europejskiej i korzystaniu przez rolników ze środków finansowych dostępnych na modernizację rolnictwa i wspieranie zmian rozwojowych zdecydowana większość gospodarstw w dalszym ciągu znajduje się w okresie trudnych przekształceń i dostosowywania do funkcjonowania w warunkach rynkowej konkurencji i globalizacji gospodarki. Proces ten przebiega dość wolno, uzależniony jest od wielu uwarunkowań gospodarczych, społecznych i dostępu rolnictwa do innowacji. Rolnictwo i wieś bez działań wspierających, o własnych siłach nie będą w stanie sprostać wymogom innowacyjnej, konkurencyjnej gospodarki światowej [Chyłek 2009]. Procesy te są wspierane między innymi poprzez działalność doradczą jednostek doradztwa rolniczego. Działania wspierające przemiany są skuteczniejsze, gdy ich inicjatorzy i realizatorzy są przygotowani i wyposażeni w wiedzę niezbędną do wprowadzenia w życie nowych rozwiązań organizacyjnych, technicznych i technologicznych.

Dla skutecznej działalności zawodowej doradców, ważne jest właściwe ich przygotowanie do kompetentnego wykonywania swojej pracy i przekazywania rzetelnych informacji rolnikom. Celem analizy było określenie stopnia przygotowania doradców do udzielania rolnikom pomocy doradczej w różnych obszarach działalności jednostek doradztwa rolniczego.

2. Metodyka badań

Materiał źródłowy do analizy zebrany został w miesiącach maj – lipiec 2010 roku. Ankieta skierowana została do wszystkich kierowników terenowych zespołów doradztwa rolniczego – razem 312 zespołów. Zawierała pytania zgrupowane w następujących obszarach wiedzy doradców:

1. Pomoc rolnikom i mieszkańcom wsi w korzystaniu z dostępnych środków finansowych w ramach PROW 2007-2013.
2. Przygotowanie doradców do świadczenia pomocy doradczej w zakresie technologii produkcji rolniczej.
3. Inne obszary.
4. Kompetencje metodyczne, organizatorskie i komunikacyjne.

Kierownicy terenowych zespołów doradczych ocenili przygotowanie doradców w wymienionych dziedzinach, podając jaki procent podległych doradców jest przygotowany w stopniu wystarczającym, niewystarczającym lub nie jest przygotowany do udzielania rolnikom pomocy doradczej w określonym obszarze. Kwestionariusz ankiety miał charakter otwarty i ankietowani mogli dopisać inne niż wymienione dziedziny – lecz skorzystali z tej możliwości sporadycznie.

Badania miały charakter anonimowy. Odpowiedzi udzieliło 229 kierowników zespołów doradczych. W zespołach doradczych, z których uzyskano odpowiedzi pracowało 2690 doradców łącznie z kierownikami zespołów tj. 70,3% doradców i kierowników zespołów terenowych w kraju - według analizy zatrudnienia przeprowadzonej w czerwcu 2010 roku (Pabich 2010).

Tabela 1

Zatrudnienie doradców i kierowników terenowych zespołów doradczych objętych analizą w poszczególnych województwach

Lp	Województwo	Zespoły doradcze		Doradcy zatrudnieni w zespołach doradczych		
		razem	badane	razem	badane	%
1	Dolnośląskie	26	25	190	169	87,6
2	Kujawsko-pomorskie	19	13	130	73	56,1
3	Lubelskie	22	15	212	148	65,6
4	Lubuskie	12	8	71	47	67,0
5	Łódzkie	18	14	178	151	84,8
6	Małopolskie	18	8	199	65	32,6
7	Mazowieckie	37	20	341	165	48,6
8	Opolskie	11	11	58	58	100
9	Podkarpackie	21	9	227	103	48,6
10	Podlaskie	14	9	166	107	64,4
11	Pomorskie	16	8	115	63	54,8
12	Śląskie	17	10	108	66	61,6
13	Świętokrzyskie	13	13	106	106	100
14	Warmińsko-mazurskie	19	17	124	104	83,9
15	Wielkopolskie	31	31	352	352	100
16	Zachodniopomorskie	18	18	113	113	100
	Razem	312	229	2690	1890	70,3

Źródło: badania własne.

3. Ocena przygotowania doradców do udzielania pomocy doradczej w opinii kierowników terenowych zespołów doradczych

W tabelach od 2 do 5 przedstawione zostały wyniki badania opinii kierowników terenowych zespołów doradczych dotyczące przygotowania doradców w różnych obszarach pracy doradczej. Syntetyczna ocena przygotowania doradców do udzielania pomocy rolnikom w korzystaniu z instrumentów PROW 2007-2013 wskazywała na największe braki w przygotowaniu do udzielania rolnikom pomocy z zakresu działań objętych Osią III i IV. Szczegółowe dane dotyczące działań PROW 2007-2013 w pozycjach 6,7,8,9, 11,12,13 tabeli 2 wskazują również na braki w przygotowaniu doradców do udzielania pomocy doradczej w działania Osi I takich

jak: uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności, zakładanie i prowadzenie Grupy Producentów Rolnych

Tabela 2

Pomoc rolnikom i mieszkańcom wsi w korzystaniu z dostępnych środków finansowych w ramach PROW 2007-2013

Lp	Wyszczególnienie	Ocena przygotowania (w %)		
		wystarczające	niewystarczające	brak przygotowania
1	Sporządzanie wniosków do działań PROW 2007-2013	42,3	17,6	2,5
2	Os I	66,9	26,2	3,2
3	Oś II	62,5	26,6	8,3
4	Oś III	47,0	42,8	6,8
5	Oś IV	34,4	47,0	14,4
6	Zakładanie i prowadzenie Grup Producentów Rolnych	25,6	36,2	18,0
	- prowadzenie szkoleń	32,8	44,4	19,2
	- pomoc w przygotowaniu i prowadzeniu dokumentacji	21,8	46,3	30,2
7	Inicjowanie powstawania i wspieranie rozwoju mikroprzedsiębiorstw	36,6	47,9	14,6
8	Budowa i konsultacje dotyczące Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR)	21,1	44,4	32,2
9	Członkostwo i współpraca z LGD na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (realizacja zadań wynikających z Lokalnych Strategii Rozwoju - uczestnictwo w działaniach LGD	24,4	47,0	26,7
10	Dostosowywanie gospodarstw do minimalnych wymogów wzajemnej zgodności	76,8	19,5	2,5
11	Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności	32,4	49,2	16,4
12	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	40,5	38,2	18,3
13	Ochrona produktów regionalnych i tradycyjnych	34,6	41,6	19,0

Źródło: badania własne.

Szczegółowe dane zawarte w tabeli 3 wskazują wiele obszarów (tematów) pracy doradczej z zakresu technologii produkcji rolniczej, w których potrzebne jest podwyższanie kwalifikacji zawodowych doradców. Interpretując dane liczbowe zawarte w tabeli 3 należy uwzględnić, że oceniający przygotowanie doradców, kierownicy terenowych zespołów doradczych musieli dokonać oceny przygotowania całego zespołu, w ramach którego poszczególni doradcy specjalizują się w różnych dziedzinach (kierunkach) produkcji rolniczej, określając stopień przygotowania całego zespołu w odniesieniu do wszystkich wymienionych w tabeli tematów. Tak więc jeżeli kierownik zespołu stwierdza, że 50% doradców jest przygotowanych do realizacji danego tematu szczegółowego, wówczas ocena ta może oznaczać, że połowa doradców specjalizujących się w danej problematyce jest wystarczająco przygotowana do udzielania rolnikom pomocy doradczej z tego zakresu – co w rzeczywistości jest oceną pozytywną. Tym niemniej polepszenie przygotowania doradców w zakresie nowoczesnych technologii produkcji rolniczej i ich efektywności ekonomicznej, w połączeniu z wymaganiami jakościowymi dotyczącymi „bezpieczeństwa żywnościowego” wydaje się niezbędne. Dla osiągnięcia tego celu potrzebna jest systematyczna współpraca z instytutami naukowo-badawczymi i uczelniami rolniczymi.

Tabela 3

Przygotowanie doradców do świadczenia pomocy doradczej w zakresie technologii produkcji rolniczej

Lp	Wyszczególnienie	Ocena przygotowania (w%)		
		wystarczające	niewystarczające	brak przygotowania
1	Kalkulacje rolnicze, obliczanie nadwyżek bezpośrednich, umiejętność liczenia kosztów produkcji w rolnictwie, opłacalność produkcji	67,2	26,0	5,4
2	Biznes plan dla potrzeb kredytowych i programów pomocowych	61,3	29,6	8,1
3	Analiza ekonomiczno-finansowa gospodarstw rolnych	53,3	37,0	8,2
4	Ocena efektywności ekonomicznej inwestycji rolniczych	47,9	39,2	10,9
5	Sporządzanie planów nawożenia	61,1	29,8	8,5
6	Rozpoznawanie chwastów i dobór środków do ich zwalczania	52,6	38,0	6,3
7	Rozpoznawanie chorób i szkodników - dobór środków do ich zwalczania	48,7	46,7	6,0
8	Integrowane systemy produkcji rolniczej	38,1	46,7	9,9

9	Nowoczesne technologie w produkcji sadowniczej (mechanizacja zbiorów, ochrona roślin, prace pielęgnacyjne)	23,0	49,7	22,6
10	Integrowana ochrona roślin	34,7	45,8	13,9
11	Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z produkcji rolniczej	66,4	26,2	3,7
12	Prowadzenie gospodarstwa ekologicznego	48,4	38,2	12,1
13	Przepisy prawne w rolnictwie ekologicznym	45,8	38,8	13,0
14	Płodozmiany, dobór gatunków i odmian	51,4	34,9	10,6
15	Ochrona roślin i zwalczanie chwastów	48,4	37,6	9,8
16	Potrzeby nawozowe i planowanie nawożenia	52,7	33,6	9,2
17	Uprawa roślin warzywniczych	40,8	43,0	13,3
18	Uprawa roślin sadowniczych	36,0	45,8	14,9
19	Chów bydła	48,6	38,4	10,1
20	Chów trzody	48,9	37,3	10,1
21	Chów drobiu	39,2	43,4	12,4
22	Rolnictwo precyzyjne	14,9	38,2	33,8
23	Efektywne technologie produkcji podstawowych ziemiopłodów			
	- produkcja zbóż	63,4	31,4	4,1
	- produkcja pasz objętościowych	60,8	33,4	4,8
	- produkcja rzepaku	53,1	39,8	6,2
	- produkcja buraków cukrowych	44,9	39,8	8,2
	- produkcja ziemniaków	61,8	31,2	4,1
24	Ocena jakościowa pasz objętościowych	39,8	44,7	10,6
25	Żywienie krów mlecznych. Zapobieganie chorobom żywieniowym (metabolicznym) krów mlecznych	41,0	49,0	8,8
27	Zastosowanie francuskiego systemu INRA w żywieniu przeżuwaczy	18,0	43,6	33,6
28	Odchów cieląt i jałówek	10,8	11,6	2,0
29	Chów i hodowla trzody			
	- efektywność produkcji prosiąt	53,6	37,7	8,2
	- żywienie loch	51,9	38,3	8,0
	- żywienie tuczników	54,8	36,2	7,6
30	Wymagania dobrostanu zwierząt –	69,6	26,5	3,0

	ocena spełnienia warunków dobrostanu w budynku inwentarskim			
31	Produkcja biomasy na cele energetyczne	35,8	49,1	13,7
32	Dobra praktyka higieniczna i produkcyjna na poziomie produkcji pierwotnej	47,2	39,4	10,6

Źródło: badania własne.

W tabeli 4 zamieszczone zostały tematy (dziedziny), które (z wyjątkiem agroturystyki) od niedawna stały się lub zaczynają być przedmiotem szerszego zainteresowania rolników, a tym samym doradztwa. Mieszczą się również w tym obszarze działania rolników podejmowane w celu osiągnięcia dodatkowych dochodów w gospodarstwie rolnym.

W opinii kierowników zespołów doradczych większość doradców posiada niewystarczające przygotowanie lub nie jest w ogóle przygotowana do doradzania w tym zakresie.

Tabela 4

Inne obszary

Lp	Wyszczególnienie	Ocena przygotowania		
		wystarczające	niewystarczające	brak przygotowania
1	Aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi	43,2	46,1	8,9
2	Agroturystyka w gospodarstwie rolnym – rozwój działalności agroturystycznej, przepisy	49,2	41,3	9,3
3	Przetwarzanie mleka w gospodarstwie rolnym.	35,5	39,8	22,3
4	Gospodarstwo rolne z działalnością przetwórczą – wymagania formalne i prawne.	16,6	51,3	30,2
5	Marketing i przygotowanie produktów do sprzedaży w gospodarstwie rolnym.	27,4	51,9	20,9
6	Przetwórstwo rolno-spożywcze na poziomie gospodarstwa (MOL)	14,7	39,5	30,7
7	- Zboża – mąka	15,7	45,6	36,4
8	- Owoce – soki	15,5	45,0	36,4
9	- Mięso – przerób wieprzowiny	16,2	45,4	35,2
10	Sporządzanie oceny oddziaływania	14,4	42,9	39,7

	inwestycji w gospodarstwie rolnym na środowisko			
11	Doradztwo na rzecz organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich	20,2	45,4	31,6
12	Odnawialne źródła energii w gospodarstwach rolnych	32,0	49,7	17,8
3	Biogazownie rolnicze	20,5	47,1	30,4
14	Ocena przyrodnicza trwałych użytków zielonych	35,0	40,8	20,9

Źródło: badania własne.

Dwie dziedziny z zakresu kompetencji metodycznych i komunikacyjnych, a mianowicie: dobór oraz stosowanie właściwych metod i środków pozyskiwania, przetwarzania oraz udostępniania informacji oraz stosowanie właściwych metod upowszechniania innowacji rolniczych wskazane zostały jako dziedziny, w których przygotowanie metodyczne doradców jest najmniejsze (tabela 5).

Generalnie jednak przygotowanie metodyczne doradców zostało dużo lepiej ocenione przez kierowników zespołów doradczych aniżeli większość pozostałych dziedzin wymienionych w kwestionariuszu ankiety.

Tabela 5

Kompetencje metodyczne, organizatorskie i komunikacyjne

Lp	Wyszczególnienie	Ocena przygotowania		
		wystarczające	niewystarczające	brak przygotowania
1	Komunikowanie się z pojedynczym klientem, grupą klientów, zbiorowością (klientem masowym)	74,6	19,1	3,2
2	Dobór oraz stosowanie właściwych form, metod i środków edukacyjnych	71,5	21,8	3,5
3	Dobór oraz stosowanie właściwych metod i środków pozyskiwania, przetwarzania oraz udostępniania informacji	66,3	26,5	3,93
4	Stosowanie właściwych metod upowszechniania innowacji rolniczych	66,7	26,9	3,2
5	Planowanie pracy własnej	74,5	15,6	1,4

Źródło: badania własne.

4. Udział doradztwa we wspieraniu rozwoju gospodarstw rolnych

Po przystąpieniu do Unii Europejskiej rolnicy w Polsce odczuwają skutki konkurencji wewnątrz Unii Europejskiej oraz globalizacji rynków produktów rolniczych. W tej sytuacji nie mogą spodziewać się istotnych podwyżek cen produktów rolnych, zwłaszcza podstawowego produktu jakim są zboża. Ceny zbóż będą raczej efektem dostosowywania się rynku do cen światowych eksporterów zboża [Michalski, 2010]. Muszą zatem poszukiwać możliwości obniżenia kosztów produkcji w celu wypracowania dochodów pozwalających na godziwy poziom życia i rozwój gospodarstwa. Chcąc tanio wytwarzać dobrej jakości produkty rolnicze trzeba wykorzystać potencjalne możliwości przyrodnicze gospodarstwa poprzez umiejętne korzystanie z postępu biologicznego, technologicznego, efektywnych rozwiązań organizacyjnych. Nowoczesne technologie produkcji wymagają najczęściej stosowania nowoczesnych, zazwyczaj droższych, środków produkcji. To także nowoczesna technika, na którą nie stać małych i słabych ekonomicznie gospodarstw. Rozwiązania tych dylematów poszukiwać trzeba w wielu obszarach, w tym samej produkcji, formach wspólnego gospodarowania, zakupach, sprzedaży, korzystaniu z maszyn przez kilka gospodarstw. Nie są to sprawy nowe, ale ze względu na obecne i przyszłe warunki funkcjonowania gospodarstw stają się bardziej aktualne.

Poważną pozycję w dochodach gospodarstw stanowią obecnie dopłaty bezpośrednie i inne formy pomocy finansowej z udziałem środków Unii Europejskiej. Z każdym rokiem powiększa się grono rolników, którzy skorzystali z różnych form pomocy finansowej (kredyty preferencyjne, program SAPARD, inwestycje w gospodarstwach rolnych, dostosowanie gospodarstw do standardów jakościowych, modernizacja gospodarstw, różnicowanie działalności gospodarczej, inne). Polityka rolna UE może wspierać pożądane kierunki zmian lub łagodzić skutki niekorzystnego oddziaływania rynku na niektóre grupy gospodarstw, ale nie będzie stanowiła ochrony przed konkurencją wewnątrz UE. Najważniejsze będą działania podejmowane przez samych rolników. Wielkość uzyskiwanego w gospodarstwach dochodu zależała będzie – w coraz większym stopniu - od umiejętności kierującego gospodarstwem. Nastawienie na wdrażanie innowacji poparte rachunkiem ekonomicznym może mieć decydujący wpływ na sytuację ekonomiczną gospodarstwa i jego możliwości rozwoju.

Jeszcze przed wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej znaczna część doradców zaangażowana została w przygotowanie rolników do akcesji. Po wstąpieniu do UE- w udzielanie rolnikom pomocy doradczej w korzystaniu z dostępnych instrumentów pomocowych i dostosowywanie gospodarstw do wymagań jakościowych a obecnie w dostosowywanie gospodarstw do minimalnych wymogów wzajemnej zgodności. Nowym obszarem współpracy doradztwa z rolnikami i mieszkańcami wsi stało się inicjowanie i wspieranie aktywizacji zawodowej rolników, członków rodzin rolniczych w kierunku uruchamiania dodatkowych czy alternatywnych źródeł dochodu a także wspieranie rozwoju obszarów wiejskich, w tym między innymi współpraca z Lokalnymi Grupami Działania.

Nowe zadania realizowane są w warunkach malejącego zatrudnienia w jednostkach doradztwa rolniczego [Pabich 2010]. Nie pozostaje to bez wpływu na formy i metody pracy doradczej. Coraz mniej czasu mają doradcy na indywidualne wizyty w gospodarstwach. Zwiększyła się ilość szkoleń i spotkań informacyjnych. Nastąpił widoczny rozwój wykorzystania stron internetowych w działalności informacyjnej. Ośrodki organizują masowe imprezy promocyjno-upowszechnieniowe (Dni Otwartych Drzwi, itp.), zmniejszyła się liczba upowszechnień i demonstracji w gospodarstwach rolników.

Najtrudniejszy dla rolników i doradztwa rolniczego początkowy okres funkcjonowania w UE minął. Wyzwaniem dla doradztwa – oczekiwanym także przez rolników - jest obecnie ponowne zaangażowanie we wdrażanie i upowszechnianie innowacji w sferze produkcji i organizacji gospodarstw zmierzających do zwiększenia dochodów poprzez obniżenie kosztów w gospodarstwie.

5. Podsumowanie

1. W ankietowanych 229 zespołach doradczych zatrudnionych było 2690 doradców, czyli przeciętnie 11-12 doradców w zespole. Zatem, jeżeli kierownik zespołu wskazał, że co najmniej 10% doradców zespołu przygotowanych jest wystarczająco do świadczenia usług doradczych w jakiejś dziedzinie oznacza to, że co najmniej 1 doradca jest wystarczająco przygotowany z tej dziedziny.
2. Najlepiej ocenione zostało przygotowanie metodyczne doradców. W opinii kierowników terenowych zespołów doradczych wystarczające przygotowanie z tego zakresu posiada prawie 3/4 doradców.
3. Dobrze ocenione zostało również ogólne przygotowanie doradców do udzielania pomocy rolnikom w zakresie korzystania z najważniejszych instrumentów pomocy objętych PROW 2007-2013. Mniej doradców przygotowanych jest do udzielania pomocy grupom producentów rolnych, uczestnictwa rolników w systemach jakości żywności, współpracy z Lokalnymi Grupami Działania. Do realizacji tych działań przygotowanych jest około 20-30% doradców. Biorąc pod uwagę, że potrzeby doradcze w tych dziedzinach występują znacznie rzadziej, można uznać przygotowanie zespołów doradców w tym zakresie jako wystarczające.
4. Ocena przygotowania zespołów doradczych do doradztwa w obszarze technologii produkcji rolniczej jest bardzo zróżnicowana. Do udzielania pomocy w zakresie podstawowych kierunków produkcji przygotowanych jest najczęściej od 40 do 60% doradców. Znacznie mniej doradców przygotowanych jest – w opinii kierowników – do udzielania pomocy w zakresie zagadnień nowych czy rzadziej będących przedmiotem zainteresowania ze strony rolników (rolnictwo precyzyjne, zastosowanie systemu INRA w żywieniu przeżuwaczy, odchów jałówek).
5. W opinii kierowników zespołów doradczych większość doradców posiada niewystarczające przygotowanie lub nie jest w ogóle przygotowana do doradzania w zakresie, który od niedawna stał się przedmiotem szerszego

zainteresowania rolników, a tym samym doradztwa. Dotyczy to głównie pomocy doradczej w podejmowaniu przez rolników działań w celu osiągnięcia dodatkowych dochodów w gospodarstwie rolnym (tabela 4), w tym także przetwórstwa produktów żywnościowych w gospodarstwie..

6. Wykonana analiza odnosiła się do ilościowego przygotowania doradców do udzielania pomocy doradczej rolnikom w różnych dziedzinach działalności instytucji doradczej. Nie dotyczyła „jakościowego przygotowania” doradców, do ich świadczenia.

Literatura

- Chyłek E. (2009): Znaczenie wiedzy we wzroście innowacyjności na obszarach wiejskich. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego, nr 1, ss. 9-20.
- Michalski T., Kowalik I. (2010): Nakładooszczędne technologie produkcji rolniczej. w „Jak przetrwać kryzys” – materiały konferencyjne CDR, Poznań 2010, ss. 51-60.
- Pabich A. (2010): Zatrudnienie w jednostkach doradztwa rolniczego. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego, nr 3, ss. 88-95.

Streszczenie

Edward Matuszak

Przygotowanie doradców do pracy w opinii kierowników terenowych zespołów doradztwa

Słowa kluczowe: doradztwo, doradcy, zespoły doradcze, kompetencje i kwalifikacje zawodowe doradców

W artykule przedstawione zostały wyniki badania opinii kierowników terenowych zespołów doradztwa dotyczące przygotowania doradców do pracy. Badania przeprowadzono w okresie od maja do lipca 2010 roku. Opinie zebrane zostały metodą ankietową od 229 kierowników terenowych zespołów doradczych, w których zatrudnionych było ponad 70% wszystkich doradców terenowych w kraju. Ankieta zawierała 70 szczegółowych dziedzin pracy doradczej pogrupowanych w obszary pracy doradczej:

Kierownicy terenowych zespołów doradczych najwyżej ocenili kompetencje metodyczne doradców oraz przygotowanie do udzielania pomocy rolnikom w korzystaniu z najważniejszych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Równocześnie wskazali na niewystarczające przygotowanie doradców w zakresie postępu w technologiach produkcji rolniczej, udzielania pomocy rolnikom w inicjowaniu i rozwoju dodatkowych dochodów w

gospodarstwie rolnym (z wyjątkiem agroturystyki) oraz pomocy mieszkańcom wsi w organizowaniu wspólnych przedsięwzięć na rzecz rozwoju lokalnej społeczności wiejskiej. Wyniki analizy wskazują na potrzeby podwyższania kwalifikacji zawodowych doradców w tych dziedzinach.

SUMMARY

Edward Matuszak⁵.

Key words: agricultural advisory services, advisors, local advisory offices, adviser's competences and professional qualification

In the article results of the opinion of managers of local advising joint offices are presented concerning preparations of advisers to the work. Research was carried out from May to July 2010. Gathered opinions became an inquiry method from 229 managers of local advisory offices in which engaged it was over 70% all local advisers in the country. The questionnaire contained 70 detailed spheres of advisory work grouped into areas of advisory work:

Managers of local advisory teams at most they rated methodical competences of advisers and preparation to rendering aid to farmers in use from most important activities of the Rural Development Programme 2007-2013. Simultaneously they evidenced inadequate preparation of advisers within the progress in technologies of agricultural production, renderings aid to farmers in initiation and development of additional earnings in the holding (excepting of agritourism) and the help to countrymen in organization of joint ventures in the interest of development of local country-community. Results of the analysis evidenced the need of increasing of professional qualifications of advisers in these spheres.

e-mail: e.matuszak@cdr.gov.pl